

**НА ВНИМАНИЕТО НА ЧЛЕНОВЕТЕ
НА НАУЧНОТО ЖУРИ ОПРЕДЕЛЕНО
СЪС ЗАПОВЕД Р38-656/19.12.2013 г. НА
РЕКТОРА НА СУ „СВ.КЛ. ОХРИДСКИ“
ПРОФ. Д-Р ИВАН ИЛЧЕВ, Д.И.Н.**

С Т А Н О В И Щ Е

по дисертационния труд на АБДУЛКАДИР МАХДИ АБУДАЛЛЕХ
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

на тема: „Влияние на метални съединения (Zn, Zn/Au, Zn/Ag,V) върху
растежа на трансформирани с вирус туморни клетки *in vitro* и *in vivo*“

Научни ръководители: доц. Стоян Шишков, доктор и доц. Радостина
Александрова, доктор

от Проф. д-р Радка Младенова Аргирова, дмн, Болница Токуда, София

Представеният ми за становище дисертационен труд е написан на 194 стр. В тях влиза библиография с включени 402 литературни източника, 59 фигури и 54 таблици. Дисертационният труд е оформен със стандартните раздели.

Актуалността на избраната тема е извън съмнение – всяко изследване върху растежа, инхибирането и метастазирането на туморни клетки *in vitro* и *in vivo* може да даде важен принос в борбата със злокачествените новообразувания. Успешното използване на метали /цисплатина/ за терапия на редица ракови заболявания отвори врати и за прилагането на други метали, за които има многовековни наблюдения и което е много добре изложено от автора във Въведението и лит. обзор. Сам по себе си лит. обзор е едно много интересно четиво с голяма познавателна стойност. Целите и задачите в дисертационния труд логично произтичат от него.

Изследваните материали са разнообразни – 5 съединения - комплекси на Zn(II) с морфолин бигванид хидрохлорид и метморфин хидрохлорид, 8 комплекса на Zn, Ag и Au с производни на 2,6-диформилкрезол. Изследваните в дисертацията съединения са оригинални и са обект на финансиране и изучаване чрез два последователни Договора за двустранно сътрудничество между Българската и Румънската Академия на науките. Широкият набор от клетки с различен произход – туморни и нетуморни, както и човешки херпесни вируси правят резултатите интересни и надеждни. Сред използваните методи се виждат всички известни за определяне на клетъчна жизненост, растеж и настъпваща апоптоза, както и съвременна статистическа обработка, отговаряща на задачите в дисертационния труд.

Резултатите подсказват за упорит труд и усвояване на важни, трудоемки методи, както и тяхното правилно интерпретиране. Много добро впечатление прави сравнението с

активността на вече доказани препарати с антитуморно действие – референтните цисплатина, 5-флуороурацил и даунорубин. Доказано е, че някои комплекси – Zn-dmen, Zn-amru-Au, Zn-aery-Ag показват силно цитотоксично и цитостатично действие върху трансформирани клетки в лабораторни условия. Данните за амониевия ванадат демонстрират убедително потискане на клетъчния растеж на трансплантируеми тумори, предизвикани от птичи ретровируси и съдържащи v-mus и v-src – днес са свързани патогенетично с редица с редица човешки и животински злокачествени новообразувания. От експериментите *in vivo* за отбелязване е антинеопластичната активност на амониевия ванадат по отношение на химически индуцирани чернодробни тумори – принос с потвърдителен характер. Така обсегът на използваните тумори става широк – той включва както вирус-индуцирани, така и химически индуцирани такива.

Особено добро впечатление прави обсъждането на получените резултати – в него не са пропуснати неясните и недоизяснените резултати, съпоставянето на антитуморната активност /напр. на амониевия ванадат/ *in vitro* и *in vivo* и др. По отношение на последното би било добре опитите на животни да обхванат по-голям брой. Най-голямото достойнство на този труд е неговата перспективност, така добре очертаваща се в обсъждането.

Изразявам съгласие с изводите и приносите, очертани от автора в дисертационния труд.

АВТОРЕФЕРАТЪТ информира пълно за най-важните постижения, изводите и приносите на автора, както и публикациите му по темата на дисертацията.

ПУБЛИКАЦИИ

Резултатите от дисертационния труд са публикувани в 3 журнални статии /2 от тях с IF/, 8 – в сборници от научни форуми проведени у нас и в чужбина /3 от тях под печат/. Резултатите от дисертацията са популяризирани чрез участие в 49 национални и международни конгреси и конференции. Приложен е и списък на участието на автора в научни проекти – 3 броя, от които – 2 договора с външно финансиране. Всички статии и проекти са по темата на дисертационния труд. Дисертантът е оценен с 4 награди за участие в научни прояви.

В заключение, дисертационният труд на Абдулкадир Махди Абудаллах е богат на резултати, голяма част от които са нови за нашата и световната наука данни. Трудът е интердисциплинарен – той успешно свързва вирусологията с експерименталната химиотерапия, в частност – експерименталната онкология. Публикациите и особено участията в научни прояви говорят за интереса към разработената тема и качеството на извършената дейност. Трудът е перспективен – отваря нови възможности за експерименти, сравнения, изводи, приложения. Предлагам убедено на почитаемото жури да оцени по достойнство дисертационния труд, а на неговия автор – АБДУЛКАДИР МАХДИ АБУДАЛЛАХ да присъди образователната и научна степен „доктор“.

София, 10.03.2014 г.

Рецензент:

(Проф. д-р Радка Аргирова, дмн)

